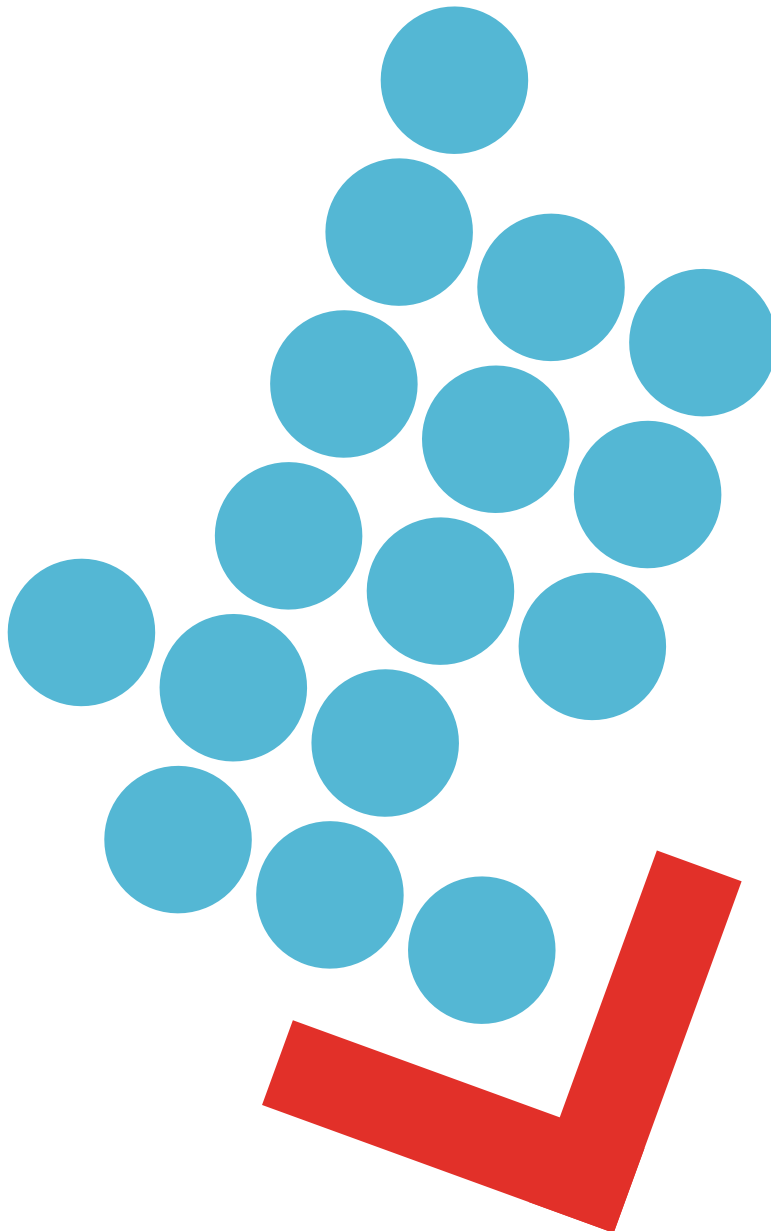

Var finns efterfrågan på kommunalt självstyre?

Rapport skriven av
ANNA FRANSSON och IRENE WENNEMO

Sammanfattning

I centrum för den nationella politiken står ofta välfärdens kärnområden som vård, skola och omsorg. Samtidigt har regeringen ett mindre inflytande över de kommunala och landstingskommunala verksamheterna än vad man har över de statliga verksamheterna. Detta dilemma har man från regeringens sida hanterat med ett antal åtgärder som i praktiken gröper ur det kommunala självbestämmandet. Det har handlat om villkorade statsbidrag som maxtaxan och Wärnerssonpengarna eller om att medborgarna har givits rättigheter visavi kommuner och landsting i form av så kallad rättighetslagstiftning. Det finns två vägar för att lösa dilemman. Antingen att staten tar ett större ansvar på de områden där nationell likvärdighet upplevs som viktig eller att kommunerna får mer att säga till om och att man därmed tillåter att det finns skillnader mellan olika delar av landet.

LO har låtit göra en opinionsundersökning i SIFOs regi. De som svarade fick prioritera mellan att kvaliteten är ungefär lika bra i hela landet, även om det kan minska det kommunala självbestämmandet och att medborgarna genom kommunala beslut har möjlighet att påverka, trots att det kan ge upphov till stora skillnader. Frågan ställdes för fem olika politikområden: sjukvård, äldreomsorg, skola, förskola och kulturutbudet (t ex bibliotek, musikskola och teater). Det visade sig att för de tre första områdena, sjukvård, äldreomsorg och skola var andelen som prioriterade att det skulle vara lika i hela landet mycket stor. Över 70 procent svarade detta medan runt 20 procent ansåg att det lokala inflytandet var viktigast, de resterande var osäkra. För förskolans del var det något färre som ansåg att likhet i hela landet var viktigast – 63 procent, medan nästan 30 procent prioriterade lokalt inflytande. När det gäller kulturutbudet var skillnaden minst, 51 procent ansåg att det skulle vara lika, medan 42 procent ansåg att det lokala inflytandet var viktigast.

Sammanfattningsvis finns det endast ett begränsat stöd för att det kommunala självbestämmandet ska få något stort genomslag på välfärdsområdet. Inom framförallt välfärdens kärnområden anser medborgarna att det är högt prioriterat med nationell likhet. De som är minst positiva till kommunalt självbestämmande är kvinnor, offentligt anställda, medelålders och äldre, de som bor i glesbygd och i mindre orter och de som röstar på socialdemokraterna och vänsterpartiet.

När det gäller välfärdspolitikens kärna, som en bra skolgång under uppväxten, bra sjukvård när vi är sjuka och bra äldreomsorg när vi blir gamla, krävs ett nationellt ansvarstagande för kvaliteten. Ett ansvarstagande som kanske måste ske på bekostnad av kommunernas självbestämmande.

Inledning

Under de senaste åren har frågan om hur ansvaret för samhällets åtaganden ska fördelas mellan stat, landsting och kommun aktualiserats allt mer. Det kanske viktigaste skälet till att frågan upplevs som angelägen är att medborgarna anser att de delar av välfärdspolitiken som kommuner och landsting har ansvaret för är de allra viktigaste. Makten över hur dessa verksamheter ska utföras blir därmed också betydelsefull. Den svenska befolkningen anser att sjukvården, skolan, äldreomsorgen och förskolan är högt prioriterade delar av välfärdspolitiken. Många studier pekar mot att det är på dessa områden som medborgarna framförallt anser att det behöver ske ytterligare förstärkningar av verksamheternas kvalitet.

Samtidigt har regeringen mycket mindre inflytande över dessa delar av välfärdspolitiken än vad man har över socialförsäkrings-, bidragssystemen och de statliga verksamheterna. Det leder till en spänning i politiken. De nationellt valda företrädarna har endast trubbiga instrument för att tillgodose väljarnas tydliga krav på att förbättra kvaliteten i sjukvården, äldreomsorgen, skolan och förskolan. De nationella valrörelserna har i val efter val handlat om de offentligfinansierade verksamheterna. Samtidigt väcker alltid regeringens försök att detaljreglera de offentligfinansierade verksamheterna starka motreaktioner från kommunernas och landstingens sida.

Skälet till att ansvarsfördelningen mellan kommuner, landsting och stat upplevs som minst lika viktig för kommunalpolitiker är att de sitter i ett väl så besvärligt dilemma som politikerna på den nationella nivån. När man från statlig sida inte kan styra välfärdstjänsternas utformning väljer man istället att å ena sidan ge medborgarna rättigheter visavi kommunen och å andra sidan att villkora statliga bidrag för att därmed få kommuner och landsting att agera på ett önskvärt sätt.

Många företrädare för kommuner och landsting menar att detta innebär att det kommunala självbestämmandet håller på att gröpas ur och att kommunerna är på väg att hamna i en situation där den kommunala demokratin spelat ut sin roll. Kommunerna är mer utförare av kommunala tjänster beställda från staten än aktörer där det lokala valutslaget spelar roll. I ett läge där den kommunala ekonomin är pressad blir frihetsgraderna för kommunerna att göra något annat än det de måste begränsad.

De ovan nämnda problemen var en av anledningarna till att Ansvarskommittén tillsattes. Tanken med denna är att göra en allsidig belysning av området och att skissera möjliga vägar att hantera problemet med avvägningen mellan statlig och kommunal ansvarsnivå. Grovt förenklat kan man säga att det finns två möjliga strategier att hantera situationen. Det ena sättet är staten får det fulla ansvaret för att både styra och finansiera delar av verksamheten. Den andra strategin är att låta kommunerna få bestämma mer än idag. Det betyder att den rättighetslagstiftning som idag finns på många områden måste tas bort eller modifieras och att de villkorade statsbidragen spelar roll. Dessa två strategier behöver inte vara ömsesidigt uteslutande. Det är

möjligt att välja den ena strategin för vissa verksamheter och den alternativa strategin för andra.

Den första strategin innebär någon form av förstatligande av de verksamheter där man tycker att det är angeläget att individuella nationella rättigheter är viktiga. Den andra strategin innebär att det kommunala självbestämmandet ökar. Valresultatet i den enskilda kommunen blir mer utslagsgivande för hur välfärdspolitiken kommer att utformas. Det senare innebär givetvis också att skillnaderna mellan kommuner och landsting kan komma att öka.

I den diskussion som Ansvarskommittén har bidragit till har detta vägval diskuterats. Det finns dock tendenser till att frågan framförallt diskuteras utifrån ett politikerperspektiv – hur påverkar vägvalet möjligheter och förutsättning för politiker på olika nivåer i samhällsorganisationen att realisera sina visioner? Det som saknats i debatten är medborgarperspektivet. Den viktigaste frågan är rimligtvis hur medborgarna i Sverige upplever detta vägval. Om jag måste välja mellan en större nationell likvärdighet och ett ökat kommunalt självbestämmande där min röst väger tyngre än på nationell nivå – vad väljer jag då?

Vad har hänt?

Kort historisk bakgrund

Det lokala självstyret har en lång tradition i Sverige.¹ Redan under medeltiden fanns det en typ av lokalt självbestämmande, i form av byalag, härad och landskapsting som utgjorde enheter för förvaltningsuppgifter. Ursprunget till den mer moderna kommunen kan man finna i form av städer och socknar. Socknen hade från början mest kyrkliga uppgifter men det utvecklades också en ickekyrklig självstyrelse. På 1500-talet fick socknen ansvaret för folkundervisning och fattigvård, och så småningom även för väghållning, hälsovård och val av ledamöter till bondeståndets representanter i riksdagen.

Det lokala och regionala självstyret hölls dock tillbaka under Gustav Vasas tid på grund av den allt starkare centralmakten och så även under 1600 och 1700-talets stormaktstid. Men socknarnas och städernas självstyrelseformer överlevde och kom att utvecklas under 1800-talets liberala strömningar efter den franska revolutionen. År 1858 tillsattes en så kallad kommunalkommitté som kom att lägga grunden till den kommunala organisation och det regelsystem som fortfarande består. Kommunerna sågs som egna juridiska personer men ändå klart underställda staten. Det var genom staten som kommunerna fick sitt berättigande. Eftersom kommunerna med undantag av större städer och köpingar i stort sett bildades utifrån sockengränserna

---

¹ Gustafsson Agne, 1996, *Kommunal självstyrelse*, SNS förlag

var antalet kommuner omkring 2 500 direkt efter reformen 1862. Kommunerna bildade landsting, i princip efter länsindelningen.

Uppgiftsfördelningen mellan de tre nivåerna har varit relativt flexibel över tiden. Fram till omkring 1950 var det dock staten som stod för merparten av uppgifterna. Tyngdpunkten har också hela tiden legat mer på kommunerna än på landstingen. Då landstingen har fått uppgifter har det främst varit för att kommunerna har varit för små enheter för att klara av en viss uppgift. I mitten av 1990-talet stod kommuner och landsting för ungefär två tredjedelar av den offentliga sektorns utgifter. Under de senaste årtiondena har vissa områden förstatligats, medan andra har förts över på kommuner och landsting. Exempelvis har polisväsendet, vägväsendet och mycket av arbetsmarknadsfrågorna blivit statliga. Samtidigt har hälso- och sjukvården samt skolan kommunaliserats. ÄDEL-reformen, den kommunala öppenvården och ansvaret för särskolan är exempel på verksamheter som förts från landstingen till kommunerna.

Utgjämning

Under större delen av 1900-talet har kommuner och landsting fått någon form av statligt bidrag för att utjämna skillnader i ekonomiska förutsättningar. Ett utjämningsystem i egentlig mening infördes dock först under 1960-talet då staten garanterade en viss beskattningsbar inkomst per invånare, garantin varierade dock mellan kommunerna beroende på behov och struktur.

Skatteutjämningsystemet har modifierats i omgångar och vid sidan av systemet infördes också ett antal specialdestinerade statsbidrag. Bidrag som skulle användas till att stimulera utvecklingen av den kommunala servicen inom främst barnomsorg, skola och äldreomsorg.

År 1993 genomfördes omfattande förändringar i det statliga bidragssystemet till kommuner och landsting. Den största förändringen var att de specialdestinerade statsbidragen togs bort och ersattes med ett generellt bidrag, d v s med alla pengar i en ”påse”. Efter 1993 har ett antal modifieringar av systemet gjorts, men huvudprincipen är densamma.

Medborgarnas rättigheter, statliga villkor och valfrihet

Om 1993 års beslut att lägga alla pengar i samma påse var ett uttryck för att det kommunala självbestämmandet var viktigt så har utvecklingen parallellt med detta också gått i en annan riktning. Samtidigt som det kommunala självbestämmandet betonas har man på sakområde efter sakområde från nationell sida ansett sig ha för begränsad möjlighet att påverka utformningen av verksamheterna. Det har fått till effekt att vi sett en tillväxt av specialdestinerade bidrag till kommuner och utvecklade rättigheter för den enskilde.

Individernas rättigheter gentemot kommuner och landsting har under de senaste åren stärkts på ett flertal olika områden. Allra tydligast är kanske denna utveckling inom handikappolitiken, men också inom socialtjänstlagstiftningen. Inom dessa områden har medborgarna rättigheter och de har möjligheter att överklaga de kommunala besluten i förvaltningsdomstolar. Denna utveckling har minskat kommunernas självbestämmande. Utgifterna som emanerar från rättighetslagstiftningar av olika slag står för en ökad andel av de kommunala utgifterna.

Vid sidan av detta har också lagstiftningen om fristående skolor som gör det möjligt för elever att välja sådana inneburit att kommunala medel med automatik överförs från kommunala skolor till andra utbildningsgivare. Det har inneburit att det har blivit betydligt svårare för kommuner att planera och styra utbildningsverksamheten. På landstingens område är det köernas längd som diskuterats mest och detta man från statligt håll varit mest angelägen att reglera i landstingens verksamhet.

Staten har vidare under senare tid villkorat statsbidrag till kommunerna. Ett välkänt exempel är det bidrag som kopplades till att kommunerna införde maxtaxan i barnomsorgen år 2002. Maxtaxan var frivillig att införa för kommunerna, men om man valde att införa den utbetalades ett stöd till kommunen. De s k Wärnerssonpengarna är ytterligare ett exempel på statsbidrag som kopplas till en motprestation av kommunen. I det senare fallet för att öka personaltätheten i skolan.

Kommun- och landstingsförbundets ståndpunkter

Kommun och landstingsförbundet har självfallet reagerat kraftfullt mot denna utveckling som de facto innebär en begränsning av det kommunala självbestämmandet utan att staten för den skull tar det fulla ansvaret för att medborgarna får den välfärd som man från statlig sida anser att de har rätt till. Kommun och landstingsförbundet ifrågasätter huruvida en större nationell likvärdighet vad gäller resurser, organisationsmodeller eller verksamhetsmetoder ger likvärdighet också i utfall. De menar att det gäller att skilja på jämlikhet och likvärdighet, men också att skilja på likvärdighet i utfall och likvärdighet i resurser.

Kommun och landstingsförbundets ståndpunkt är att en lokal eller regional politik är bättre på att ge likvärdighet i resultat för medborgarna jämfört med statlig styrning. Kommun- och landstingsförbundet menar också att det inte behöver vara något fel i sig med olikheter mellan kommuner eller regioner och att olikheterna kan vara ett sätt att tillgodose medborgarnas behov och önskemål på lokal eller regional nivå.² Detta är naturligtvis sant. Men om en stor majoritet av befolkningen säger sig föredra att det är mer lika framför att det finns möjligheter till lokalt inflytande måste det rimligen ifrågasättas hur medborgarnas efterfrågan på lokalt inflytande ser ut.

---

² Kommun och landstingsförbundet, 2003, *Självstyrets mervärde. Argument för den lokala och regionala demokratin*, rapport från ansvarsprojektet på kommun- och landstingsförbundet.

Grunden för den lokala självstyrelsen är alltid den legitimitet medborgarna ger den. Är medborgarna inte övertygade om att deras behov och önskemål uppfylls bättre med lokalt självstyre än utan kommer legitimiteten för det kommunala självstyret att urholkas.³ Kommun och landstingsförbundet hävdar också att ”i den mån som politikens mål för sitt förverkligande kräver en mycket hög grad av enhetlighet i de offentliga insatserna, så tjänas de sannolikt bättre av ett centralstyrt system”⁴.

Likvärdighet

Så snart frågan om välfärdsskillnader mellan olika delar av landet kommer upp dyker också begreppen jämlikhet och likvärdighet upp. Med jämlikhet menas i detta sammanhang att välfärdstjänsterna ska utföras på samma sätt i hela landet och på alla upptänkliga sätt vara så lika som möjligt oavsett var man råkar befinna sig. Likvärdighet är ett mer komplicerat begrepp, eftersom det syftar på att välfärden ska ha samma värde, vara likvärdig, oavsett var man befinner sig. Lokala skillnader i preferenser eller behov kan innebära att trots att två välfärdstjänster skiljer sig åt radikalt mellan två kommuner kan de ha samma värde för dem som använder dem. Svårigheten är dock att avgöra vad som är likvärdigt och vad som är oacceptabla skillnader i välfärdsnivå. Det som fungerar bra för den ena medborgaren kan uppfattas som katastrofalt orättvist för den andra.

---

³ Kommun och landstingsförbundet, 2002, *Spelrum för självstyre – rum för demokrati*. Slutrapport från SOLA-projektet. Kommun och landstingsförbundet, 2003, *Självstyrets mervärde. Argument för den lokala och regionala demokratin*, rapport från ansvarsprojektet på kommun- och landstingsförbundet.

⁴ Kommun och landstingsförbundet, 2002, *Spelrum för självstyre – rum för demokrati*. Slutrapport från SOLA-projektet.

Finns efterfrågan på kommunalt självstyre?

SIFO har på LOs uppdrag gjort en undersökning bland 1000 slumpvis utvalda svenskar. De fick vid en telefonintervju svara på frågan om vad de tyckte var viktigast – att kvaliteten på välfärden var ungefär lika i hela landet trots att det kan leda till mindre kommunalt självbestämmande eller att medborgarna genom kommunala beslut ska påverka politikens utformning trots att det kan leda till större skillnader i välfärden. Frågan ställdes på fem olika områden; sjukvården, förskolan, kulturen, skolan och äldreomsorgen. Som inledning och förklaring till frågorna lästes följande text upp före första frågan:

En viktig fråga i den politiska debatten i dag är var besluten om bland annat sjukvården, äldreomsorgen och skolan ska fattas. Det finns två huvudlinjer. Den ena är att fler beslut fattas på lokal nivå nära medborgarna. Det riskerar att leda till ökade skillnader mellan kommuner. Den andra är att fler beslut fattas på nationell nivå så att välfärden blir lika för alla, men möjligheten för kommunalt självbestämmande minskar.

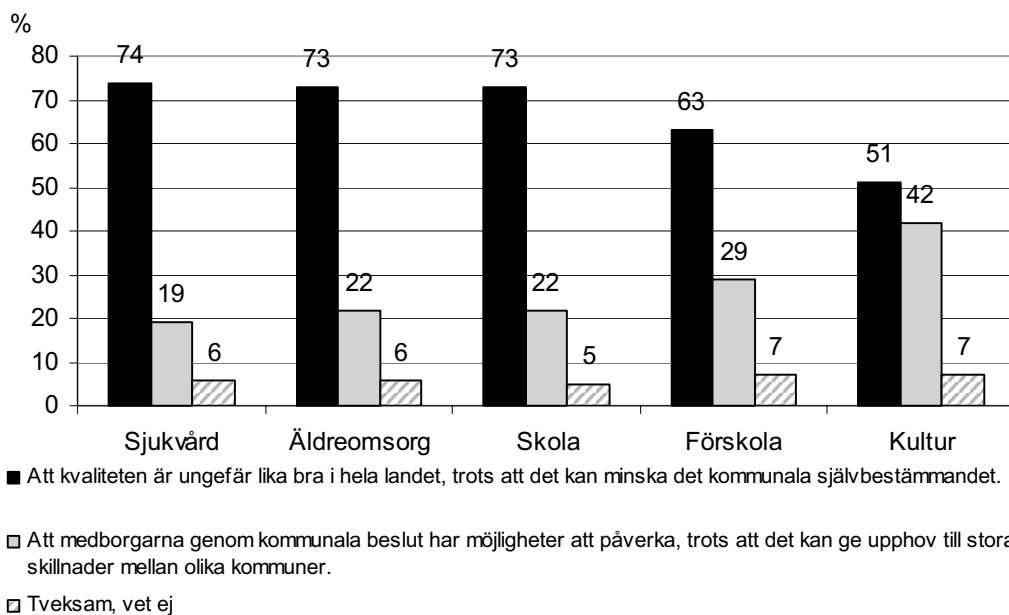
Det går naturligtvis att diskutera om frågorna vi ställt är formulerade på rätt sätt. En invändning är om det verkligen blir lika med statlig styrning. Det kan naturligtvis aldrig bli exakt lika. Men i det senare fallet har man i alla fall en tydlig ambition att skapa likhet i hela landet. Det görs vidare utvärderingar om huruvida myndigheterna uppfyller detta mål och det ses som ett problem om man inte lyckas med detta. Det kan knappast vara tanken med kommunalt självbestämmande, här är det meningen att utfallet i de lokala valen ska ha en betydelse för hur politiken utformas.

Resultat

Figur 1 nedan visar svaren från samtliga 1000 intervjuade på de fem frågorna. En majoritet föredrar att verksamheterna är mer lika i hela landet framför ett lokalt inflytande. På områdena sjukvård, äldreomsorg och skola är det över 70 procent som väljer det första alternativet. Ungefär 20 procent väljer det andra alternativet, att lokalt inflytande är viktigare. För förskolan är det drygt 60 procent som väljer lika framför lokalt inflytande och knappt 30 procent som väljer det andra alternativet. På kulturområdet är det en knapp majoritet som väljer lika kvalitet framför lokalt inflytande. Andelen tveksamma är i genomsnitt fem procent och i de allra flesta fall under tio procent. I enstaka grupper är andelen tveksamma så hög som 15 procent, och som mest 17, det är framförallt bland de äldsta som osäkerheten är hög.

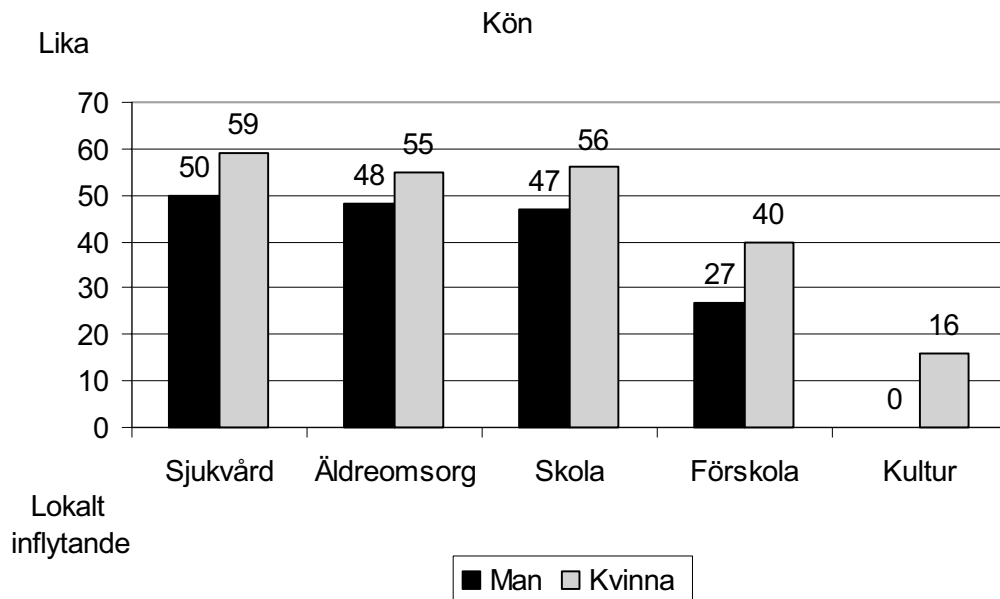
Figur 1 Samtliga

För att göra materialet mera översiktligt har redovisas i figurerna som följer ett balanstal där den andel som har svarat det andra alternativet, att det är viktigast att kunna påverka lokalt dragits (subtraherats) från den andel som har svarat det första alternativet, det vill säga att man lägger större vikt vid en ungefär lika god kvalitet i hela landet. Siffernivåerna visar då hur många *procentenheter* fler som föredrar det första alternativet (lika) före det andra alternativet (lokalt inflytande). I bilaga två redovisas nivåerna var för sig i en tabell.

Av figur två framgår att kvinnorna är mer benägna att välja det första alternativet – att kvaliteten är ungefär lika bra i hela landet - än vad männen är. Extra stor är skillnaden när det gäller kulturen, där det är sexton procentenheter vanligare att kvinnor väljer det första än det andra alternativet. Bland männen är de båda alternativen precis lika populära när det gäller kulturen. Även när det gäller förskolan är det relativt stor skillnad mellan könen.

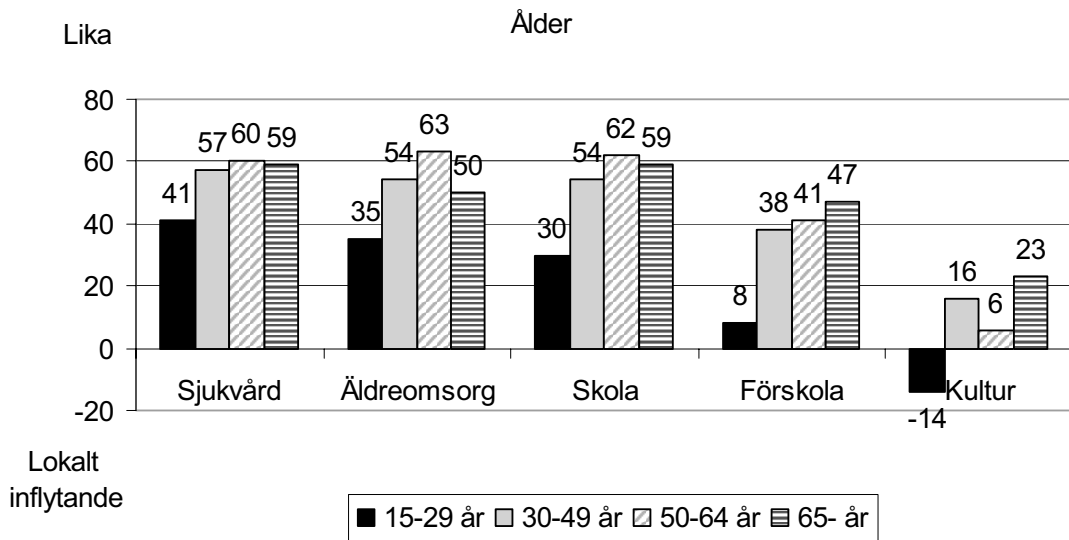
Figur 2 Kvinnor och män. Balanstal: (alt. 1, lika, minus alt. 2, lokalt inflytande)

I figur tre visas andelen som instämmer i det första alternativet uppdelade efter den ålderskategori de intervjuade tillhör. Här avviker de yngre jämfört med övriga åldersgrupper. De väljer oftare än andra åldersgrupper alternativ två, att medborgarna genom kommunala beslut ska ha möjlighet att påverka, trots att det kan leda till stora skillnader mellan kommuner. De som i störst utsträckning tycks föredra likhet framför lokalt inflytande är de mellan 50 och 64 år.

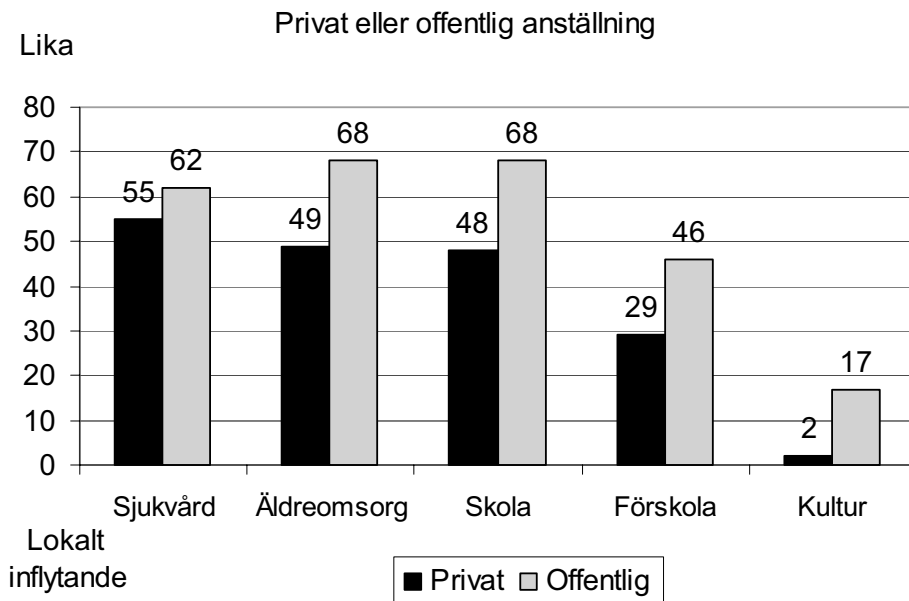
Att yngre skiljer ut sig så markant i sitt stöd för det lokala inflytandet jämfört med andra grupper är intressant. Det är inte denna åldersgrupp som är mest flitig när det gäller att engagera sig lokalt politiskt men uppenbarligen sätter de yngre ett större värde på det lokala inflytandet än vad andra åldersgrupper gör. Ett skäl till den relativt stora skillnaden mellan åldersgrupperna kan vara att den yngsta gruppen i mindre utsträckning utnyttjar tjänsterna. De har mer sällan barn i skola och förskola och de har ett lägre vårdbehov. I ett sådant läge kan möjligheten till lokalt inflytande väga tyngre.

Figur 3 Ålder. Balanstal: (alt. 1, lika, minus alt. 2, lokalt inflytande)

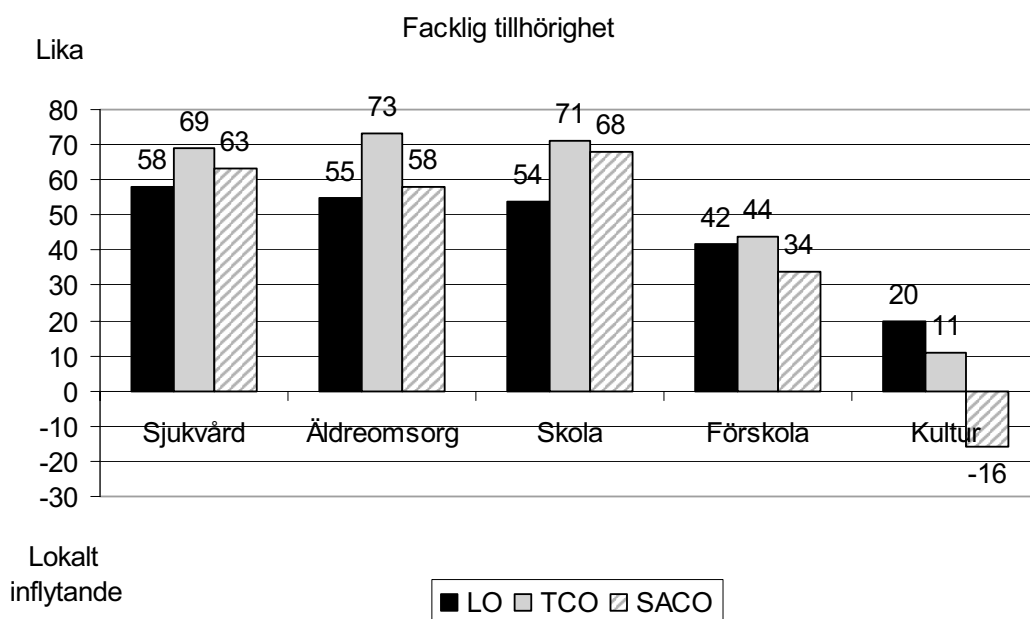
I figur fyra visas svaren uppdelade efter vilken typ av anställning den intervjuade har, privat eller offentlig. Intressant är då att det är fler med offentlig anställning som föredrar det första alternativet jämfört med dem som har privat anställning. De allra flesta offentliganställda arbetar i Sverige i kommuner och landsting och producerar de verksamheter som frågorna handlar om. Deras syn på möjligheten för lokalt inflytande är trots det mer negativ än de privatanställdas.

Figur 4 Privat eller offentlig anställning Balanstal: (alt. 1, lika, minus alt. 2, lokalt inflytande)

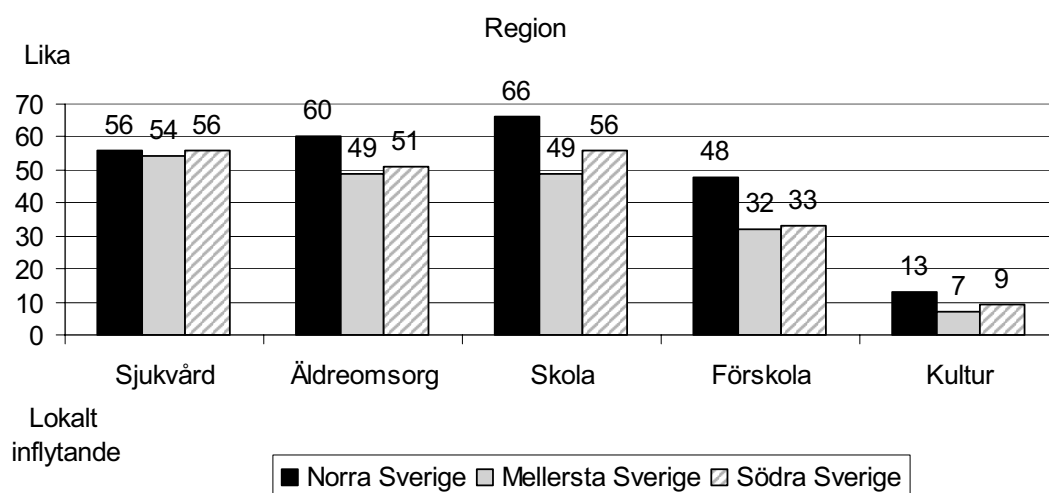

Av figur fem framgår andelen som valt det första alternativet på respektive område uppdelat efter facklig tillhörighet. TCO-medlemmar är de som oftast väljer alternativet om mer lika i hela landet med undantag från kulturområdet där LO-medlemmar ligger något högre. LO-medlemmarna ligger å andra sidan lägre än både TCO och SACO när det gäller sjukvård, äldreomsorg och skola.

Figur 5 Facklig tillhörighet Balanstal: (alt. 1, lika, minus alt. 2, lokalt inflytande)

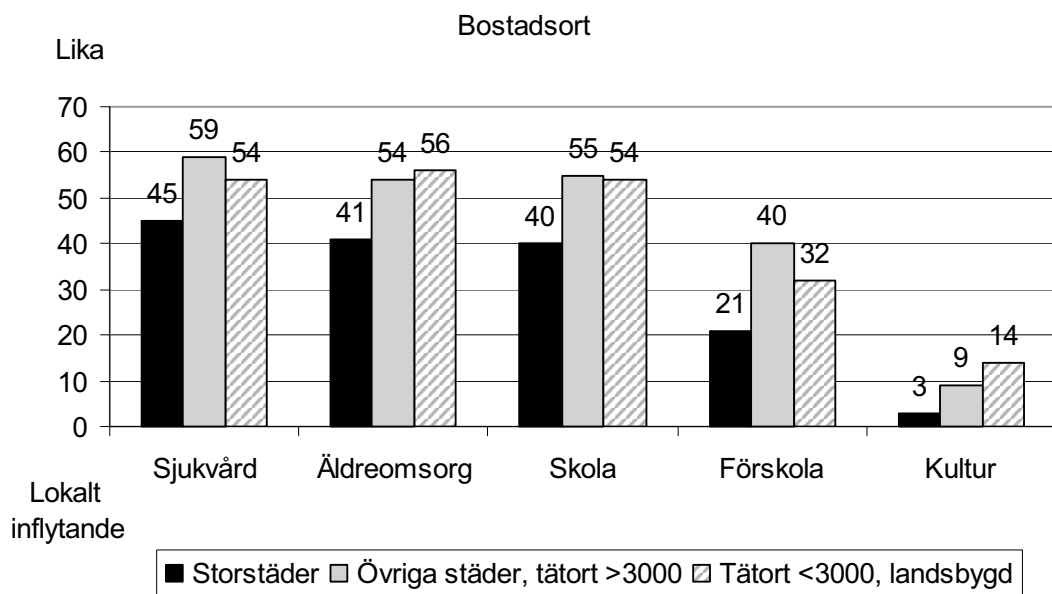
Figur 6 Region. Balanstal: (alt. 1, lika, minus alt. 2, lokalt inflytande)

Om svaren delas upp efter vilken del av Sverige de intervjuade bor i framgår det att det finns vissa skillnader, även om de knappast är dramatiska. Men det är en högre andel i Norrland som väljer lika framför lokalt inflytande. Det gäller framförallt på områdena äldreomsorg, skola och förskola. Se figur sex ovan.

Svaren går också att dela upp efter storleksgrad på bostadsort. När detta görs finns det vissa variationer. I storstäderna tycker befolkningen något oftare att det lokala inflytandet väger tyngre än att det är relativt lika i alla kommuner. Skillnaderna mellan medelstora städer och små tätorter eller landsbygd är små. Men på mindre orter är det något fler än i medelstora städer som värdesätter det lokala inflytandet över förskolan framför att det är ungefär lika överallt. Dessa resultat pekar i samma riktning som en studie som Komrev har gjort om förtroendet för kommunerna. Av den studien framgår det att förtroendet är störst för de stora kommunerna⁵. Den närhet till medborgarna som en liten kommun skulle kunna innebära verkar inte vara något som leder till ett ökat förtroende från medborgarnas sida.

Figur 7 Bostadsort. Balanstal: (alt. 1, lika, minus alt. 2, lokalt inflytande)

När svaren delas upp efter partisympatier framgår det att frågan som ställs till viss del är en blockpolitisk fråga. Andelen som föredrar ungefär lika kvalitet i hela landet är lägre bland moderater, folkpartister och centerpartister jämfört med socialdemokrater och vänsterpartister. Men kristdemokraterna ligger i nivå med de socialistiska partierna. Det är till och med en högre andel kristdemokrater än socialdemokrater som svarar att ungefär lika kvalitet i äldreomsorgen är att föredra framför lokalt inflytande.

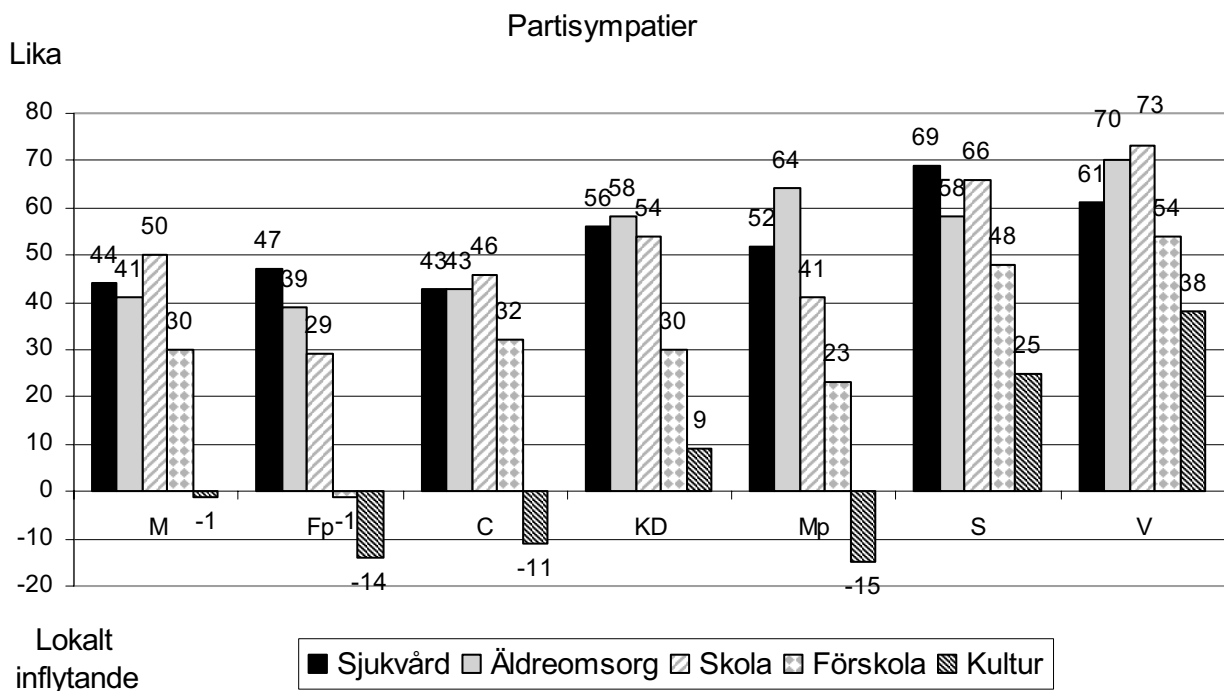
⁵ Komrev, 2004, *Svenska folkets förtroende för kommunerna*, Öhrlings PriceWaterHouseCoopers.

Det är i stort sett lika många av miljöpartisterna som bland socialdemokrater och vänsterpartister som väljer ungefär lika kvalitet på områdena sjukvård och äldreomsorg framför ett lokalt inflytande. Men på områdena skola och förskola är andelen betydligt lägre. Det stämmer väl med miljöpartiets positiva syn på valfrihet och olika alternativ inom skola och förskola.

Socialdemokraterna och vänsterpartiet skiljer främst ut sig genom att man har en stor majoritet som väljer det första alternativet även på kulturområdet.

En möjlig förklaring till skillnaden mellan borgerliga och socialistiska väljare när det gäller inställningen till lokalt självbestämmande kontra en mer lika kvalitet i hela landet kan vara att den sittande regeringen är socialdemokratisk. Om man som medborgare inte sympatiserar med regeringens politik kanske det lokala inflytandet får ett större värde.

Figur 8 Partisympatier. Balanstal. (alt. 1, lika, minus alt. 2, lokalt inflytande)

Bilaga 1 Frågorna

Frågorna som ställdes till 1000 personer i SIFOs undersökning.

Inledande text:

En viktig fråga i den politiska debatten i dag är var besluten om bland annat sjukvården, äldreomsorgen och skolan ska fattas. Det finns två huvudlinjer. Den ena är att fler beslut fattas på lokal nivå nära medborgarna. Det riskerar att leda till ökade skillnader mellan kommuner. Den andra är att fler beslut fattas på nationell nivå så att välfärden blir lika för alla, men möjligheten för kommunalt självbestämmande minskar.

1. Vilket är viktigast:

Att kvaliteten på sjukvården är ungefär lika bra i hela landet, trots att det kan minska det kommunala självbestämmandet.

Att medborgarna genom landstingskommunala beslut har möjligheter att påverka sjukvårdens utformning, trots att det kan ge upphov till stora skillnader mellan olika landsting.

Vet ej.

2. Vilket är viktigast:

Att kvaliteten på förskolan är ungefär lika bra i hela landet, trots att det kan minska det kommunala självbestämmandet.

Att medborgarna genom kommunala beslut har möjligheter att påverka förskolans utformning, trots att det kan ge upphov till stora skillnader mellan olika kommuner.

Vet ej.

3. Vilket är viktigast:

Att kulturutbudet, som exempelvis bibliotek, teater och musikskola, är ungefär lika bra i hela landet, trots att det kan minska det kommunala självbestämmandet.

Att medborgarna genom kommunala beslut har möjligheter att påverka utformningen av kulturutbudet, som exempelvis bibliotek, teater och musikskola, trots att det kan ge upphov till stora skillnader mellan olika kommuner.

Vet ej.

4. Vilket är viktigast:

Att kvaliteten på skolan är ungefär lika bra i hela landet, trots att det kan minska det kommunala självbestämmandet.

Att medborgarna genom kommunala beslut har möjligheter att påverka skolans utformning, trots att det kan ge upphov till stora skillnader mellan olika kommuner.
Vet ej.

5. Vilket är viktigast:

Att kvaliteten på äldreomsorgen är ungefär lika bra i hela landet, trots att det kan minska det kommunala självbestämmandet.

Att medborgarna genom kommunala beslut har möjligheter att påverka äldreomsorgens utformning, trots att det kan ge upphov till stora skillnader mellan olika kommuner.

Vet ej.

Bilaga 2 Siffrorna

Fråga 1 Sjukvård				
		Att kvaliteten på sjukvården är ungefär lika i hela landet, trots att det kan minska det kommunala självbestämmandet.	Att medborgarna genom landstingskommunala beslut har möjlighet att påverka sjukvårdens utformning, trots att det kan ge upphov till stora skillnader mellan olika landsting.	Tveksam, vet ej
Alla		74	19	6
Kön	Man	71	21	7
	Kvinna	77	18	5
Ålder	15-29 år	67	26	7
	30-49 år	76	19	4
	50-64 år	78	18	3
	65- år	73	14	13
Man-ålder	15-29 år	69	27	4
	30-49 år	70	23	7
	50-64 år	77	19	4
	65- år	68	15	17
Kvinna-ålder	15-29 år	66	25	10
	30-49 år	82	16	2
	50-64 år	80	18	2
	65- år	76	14	9
Sysselsättning	Arbetare	76	20	4
	Tjänsteman	80	18	3
	Egen företag	71	27	3

Anställning i	Privat tjänst	75	20	5
	Off. Tjänst	80	18	2
Medlem i	LO	77	19	4
	TCO	83	14	4
	SACO	80	17	3
Region	Norra Sverige	77	21	1
	Mell Sverige	74	20	6
	Södra Sverige	74	18	8
Bostadsort	Storstäder	68	23	8
	Övriga städer tätort >3000	76	17	7
	Tätort <3000 landsbygd	76	22	2
Skulle i ett riksdagsval idag rösta på:	M	68	24	7
	Fp	72	25	3
	C	69	26	5
	KD	78	22	0
	Mp	76	24	0
	S	81	12	7
	V	80	19	1
	Borgerligt	70	25	5
	Socialistiskt	81	14	6
	Inget parti	81	11	8
Fråga 2 Förskola				
		Att kvaliteten på förskolan är ungefär lika i hela landet, trots att det kan minska det kommunala självbestämmandet.	Att medborgarna genom kommunala beslut har möjlighet att påverka för- skolans utformning, trots att det kan ge upphov till stora skillnader mellan olika kommuner.	Tvek sam, vet ej
Alla		63	29	7
Kön	Man	60	33	7
	Kvinna	66	26	8
Ålder	15-29 år	51	43	6
	30-49 år	67	29	5
	50-64 år	68	27	5
	65- år	66	19	15
Man-ålder	15-29 år	53	40	6
	30-49 år	63	33	4
	50-64 år	61	35	5
	65- år	65	20	16
Kvinna-ålder	15-29 år	49	45	6
	30-49 år	71	25	5
	50-64 år	75	19	6

	65- år	66	18	15
Alla		63	29	7
Sysselsättning	Arbetare	63	32	5
	Tjänsteman	70	27	3
	Egen företag	62	34	4
Anställning i	Privat tjänst	62	33	5
	Off. Tjänst	72	26	3
Medlem i	LO	69	27	4
	TCO	70	26	4
	SACO	65	31	3
Region	Norra Sverige	70	22	8
	Mell Sverige	63	31	6
	Södra Sverige	62	29	8
Bostadsort	Storstäder	56	35	10
	Övriga städer tätort >3000	67	27	6
	Tätort <3000 landsbygd	62	30	7
Skulle i ett riksdagsval idag rösta på:	M	62	32	6
	Fp	45	46	9
	C	62	30	7
	KD	65	35	0
	Mp	60	37	3
	S	71	23	6
	V	76	22	2
	Borgerligt	59	35	6
	Socialistiskt	72	22	5
	Inget parti	68	19	12

Fråga 3 Kultur

		Att kulturutbudet, som exempelvis bibliotek, teater och musikskola, är ungefär lika i hela landet, trots att det kan minska det kommunala självbestämmandet.	Att medborgarna genom kommunala beslut har möjlighet att påverka utformningen av kulturutbudet, trots att det kan ge upphov till stora skillnader mellan olika kommuner.	Tveksam, vet ej
Alla		51	42	7
Kön	Man	46	46	8
	Kvinna	55	39	6
Ålder	15-29 år	40	54	6
	30-49 år	55	39	6
	50-64 år	51	45	4
	65- år	55	32	12
Man-ålder	15-29 år	45	51	4
	30-49 år	48	44	8

	50-64 år	43	51	6
	65- år	50	35	16
Kvinna-ålder	15-29 år	35	57	8
	30-49 år	61	34	4
	50-64 år	58	39	3
	65- år	60	30	10
Sysselsättning	Arbetare	52	42	6
	Tjänsteman	52	45	3
	Egen företag	49	45	6
Anställning i	Privat tjänst	48	46	5
	Off. Tjänst	57	40	3
Medlem i	LO	57	37	6
	TCO	54	43	3
	SACO	40	56	5
Region	Norra Sverige	53	40	7
	Mell Sverige	50	43	6
	Södra Sverige	51	42	8
Bostadsort	Storstäder	48	45	7
	Övriga städer tätort >3000	51	42	8
	Tätort <3000 landsbygd	55	41	4
Skulle i ett riksdagsval idag rösta på:	M	46	47	7
	Fp	41	55	5
	C	43	54	3
	KD	53	44	4
	Mp	42	57	2
	S	59	34	6
	V	67	29	4
	Borgerligt	45	49	5
	Socialistiskt	61	33	6
	Inget parti	55	35	10
Fråga 4 Skolan				
		Att kvaliteten på skolan är ungefär lika bra i hela landet, trots att det kan minska det kommunala självbestämmandet.	Att medborgarna genom kommunala beslut har möjligheter att påverka skolans utformning, trots att det kan ge upphov till stora skillnader mellan olika kommuner.	Tvek sam, vet ej
Alla		73	22	5
Kön	Man	70	23	7
	Kvinna	76	20	4
Ålder	15-29 år	63	33	4
	30-49 år	75	21	4

	50-64 år	79	17	4
	65- år	74	15	10
Man-ålder	15-29 år	63	33	3
	30-49 år	75	21	4
	50-64 år	70	24	7
	65- år	71	14	15
Kvinna-ålder	15-29 år	62	33	5
	30-49 år	75	21	4
	50-64 år	88	11	2
	65- år	77	16	7
Sysselsättning	Arbetare	73	23	5
	Tjänsteman	82	17	1
	Egen företag	65	29	6
Anställning i	Privat tjänst	72	24	4
	Off. Tjänst	83	15	2
Medlem i	LO	75	21	3
	TCO	84	13	3
	SACO	83	15	2
Region	Norra Sverige	80	14	6
	Mell Sverige	72	23	5
	Södra Sverige	73	22	6
Bostadsort	Storstäder	66	26	8
	Övriga städer tätort >3000	75	20	5
	Tätort <3000 landsbygd	76	22	2
Skulle i ett riksdagsval idag rösta på:	M	73	23	5
	Fp	62	33	5
	C	72	26	1
	KD	77	23	0
	Mp	70	29	1
	S	80	14	6
	V	84	11	5
	Borgerligt	71	25	4
	Socialistiskt	81	13	6
	Inget parti	75	18	7
Fråga 5 Äldreomsorg				
		Att kvaliteten på äldreomsorgen är ungefär lika bra i hela landet, trots att det kan minska det kommunala självbestämmandet.	Att medborgarna genom kommunala beslut har möjligheter att påverka äldreomsorgens utform- ning, trots att det kan ge upphov till stora skillnader mellan olika kommuner.	Tvek- sam, vet ej
Alla		73	22	6

Kön	Man	71	23	6
	Kvinna	75	20	5
Ålder	15-29 år	64	29	7
	30-49 år	75	21	4
	50-64 år	80	17	3
	65- år	70	20	11
Man-ålder	15-29 år	67	28	5
	30-49 år	72	24	4
	50-64 år	74	22	5
	65- år	68	18	14
Kvinna-ålder	15-29 år	61	30	9
	30-49 år	79	17	4
	50-64 år	86	13	1
	65- år	70	22	8
Sysselsättning	Arbetare	74	22	4
	Tjänsteman	82	17	1
	Egen företag	69	29	3
Anställning i	Privat tjänst	73	24	3
	Off. Tjänst	83	15	2
Medlem i	LO	76	21	4
	TCO	86	13	1
	SACO	78	20	2
Region	Norra Sverige	79	19	2
	Mell Sverige	72	23	5
	Södra Sverige	72	21	7
Bostadsort	Storstäder	67	26	7
	Övriga städer tätort >3000	74	20	6
	Tätort <3000 landsbygd	76	20	4
Skulle i ett riksdagsval idag rösta på:	M	68	27	5
	Fp	67	28	5
	C	75	23	2
	KD	79	21	0
	Mp	82	18	0
	S	77	19	4
	V	84	14	2
	Borgerligt	70	26	4
	Socialistiskt	79	18	4
	Inget parti	75	16	8

Rapporten beställs från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
026-24 90 26

November 2004
ISBN 91-566-2116-7
www.lo.se